

บทที่ 5

การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดอาชีพการทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพการทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมถึงประเมินผลการใช้รูปแบบการถ่ายทอดอาชีพการทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยสร้างรูปแบบจากข้อมูลพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสอน และรูปแบบการสอน การพัฒนารูปแบบการสอน ปรัชญาพัฒนาการนิยม ของ John Dewey และ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) การสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้และทดลองกับนักศึกษาวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) รูปแบบการถ่ายทอดอาชีพการทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการทดลอง พบว่า คะแนนหลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน 3) แบบประเมินการทำปานชอย ที่ผ่านกระบวนการหาคุณภาพอย่างเป็นระบบ สำหรับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การสร้างและทดลองใช้รูปแบบ ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพการทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอนก่อนใช้รูปแบบ ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน และประเมินการทำปานชอย หลังใช้รูปแบบอีกครั้ง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการถ่ายทอดอาชีพการทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การถ่ายทอดอาชีพการทำปานชอย

ในปัจจุบันมีผู้สนใจรับการถ่ายทอดน้อย ช่างฝีมือส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนและความประณีตสูง ประกอบกับความนิยมในการใช้งานของปานชอยได้รับความนิยมน้อยลงอันเนื่องมาจากความเชื่อทางวัฒนธรรม และการรับรู้ของคนในชุมชนที่เชื่อว่าปานชอยใช้ประดับอาคารทางศาสนา และสิ่งปลูกสร้างที่สำคัญเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงการใช้ลวดลายและเทคนิคการเจาะฉลุโลหะสามารถประยุกต์ใช้กับวัสดุอื่น เช่น ผ้า กระดาษ เพื่อใช้ในการประดับและสร้างเครื่องบูชาตามประเพณีสำคัญทางศาสนาของชาวไทยใหญ่ได้อีกมากมาย เช่น จอง

พาราในประเพณีออกพรรษา ลวดลายประดับเครื่องบูชาในประเพณีปอยส่างลอง และสามารถประยุกต์ใช้กับอาคารสำคัญและตกแต่งสถานที่ทางราชการสำคัญได้อีกด้วย

การถ่ายทอดความรู้การทำปานซอยที่ผ่านมามีการถ่ายทอดในสองกลุ่มหลักคือ การถ่ายทอดผ่านผู้สนใจทั่วไปที่มีความสนใจอนุรักษ์และเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำปานซอย และการถ่ายทอดผ่านหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา แต่ทั้งสองกลุ่มหลักยังขาดความต่อเนื่องและแรงจูงใจในการสืบสาน ต่อยอด และนำไปฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ดังนั้นควรมีหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเขามามีบทบาทในการสืบสาน

ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอย

การถ่ายทอดความรู้การทำปานซอยนั้นยังขาดความต่อเนื่องในการฝึกปฏิบัติ ผู้รับการถ่ายทอดไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเชื่อ และค่านิยม มีผลต่อการขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ รูปแบบของปานซอยเป็นรูปแบบเดิม ๆ ที่ใช้เฉพาะกับอาคารสถานที่ ไม่มีการประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ ช่างฝีมือส่วนใหญ่มีอายุมาก ขาดการบันทึกหลักฐานทางภูมิปัญญาเพื่อใช้ศึกษา

2. ได้รูปแบบรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีองค์ประกอบสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก โดยมี 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

2.1 แนวคิดรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 รูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1) กระบวนการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอย แบ่งเป็น 6 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ชี้นำเสนอสถานการณ์ ชั้นที่ 2 ชี้นำเสนอทางเลือกเปลี่ยนความคิด ชั้นที่ 3 ชี้นำเสนอและเลียนแบบ ชั้นที่ 4 ชี้นำเสนอและลงมือปฏิบัติจริง ชั้นที่ 5 ชี้นำเสนอผลงาน ชั้นที่ 6 ชี้นำเสนอข้อคิด

2) บทบาทผู้รับการถ่ายทอด

3) บทบาทผู้ถ่ายทอด

4) สิ่งอำนวยความสะดวก

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า มีประสิทธิภาพ 80.08/89.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

4. ผลการเปรียบเทียบศักยภาพด้านด้านการทำปานซอย พบว่า ศักยภาพด้านการทำปานซอยของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างหลังใช้รูปแบบสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 อภิปรายผล

1. สภาพการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการถ่ายทอดในสองกลุ่มหลักคือ การถ่ายทอดผ่านผู้สนใจทั่วไปที่มีความสนใจอนุรักษ์และเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำปานชอย และการถ่ายทอดผ่านหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา แต่ทั้งสองกลุ่มหลักยังขาดความต่อเนื่องและแรงจูงใจในการสืบสาน ต่อยอด และนำไปฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ผู้รับการถ่ายทอดไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเชื่อ และค่านิยม มีผลต่อการขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ รูปแบบของปานชอยเป็นรูปแบบเดิม ๆ ที่ใช้เฉพาะกับอาคารสถานที่ ไม่มีการประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ ช่างฝีมือส่วนใหญ่มีอายุมาก ขาดการบันทึกหลักฐานทางภูมิปัญญา ดังนั้นควรมีหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการสืบสาน ซึ่งสอดคล้องกับ ประภัสสร แสนไชย (2554) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ควรมีหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายต่างจากอดีตที่เป็นแบบพึ่งพาตนเอง มาเป็นการผลิตเชิงพาณิชย์เพื่อหารายได้แก่ครอบครัวและชุมชน มีตลาดเป็นตัวนำ ดังนั้น การเรียนรู้ของชุมชนจึงเป็น การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคใหม่ ๆ ในการผลิต เพื่อให้ได้คุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด

2. ได้รูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีองค์ประกอบสอดคล้องและเหมาะสม อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

2.1 กระบวนการพัฒนารูปแบบมีระบบที่ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้นำปรัชญาพัฒนาการนิยมของ John Dewey ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) แนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอนของ จอยซ์และเวล (2004) รวมถึงศึกษาขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบการสอนของ มนตรี แยมกสิกร (2546) บุญเลี้ยง ประทุมทอง (2553) และนิยม กิমানุวัฒน์ (2559) ซึ่งแนวคิดและการวิจัยดังกล่าวมีขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบการสอนที่คล้ายคลึงกัน ภายใต้กรอบแนวคิดคือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สร้างรูปแบบการสอน หาคุณภาพ แล้วนำไปทดลองใช้ จากการที่ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบนี้เอง จึงส่งผลให้รูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่สร้างขึ้นเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบวิธีวิจัย และได้ผลดีทุกขั้นตอน และพบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ดี มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ในการพัฒนาผู้วิจัยเริ่มกระบวนการตามข้อมูลที่เป็นความต้องการจำเป็นเพื่อเชื่อมโยงในการพัฒนารูปแบบ ทั้งนี้ก่อนจะนำรูปแบบไปใช้ ได้มีการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ประเมินความสอดคล้องและเหมาะสม โดยนำข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้น แล้วจึงนำไปทดลองใช้จริง จนกระทั่งได้รูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ดี มีคุณภาพที่เชื่อได้ว่าสามารถนำไปพัฒนา ส่งเสริมศักยภาพการทำปายชอยของนักศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้

2.2 บทบาทผู้รับการถ่ายทอด ในกิจกรรมผู้รับการถ่ายทอดจะมีการเตรียมพร้อมเพื่อการเรียนรู้ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มที่จัดสำหรับการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้จะมีสมาชิกไม่เกิน 4-5 คน เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้แสดงออกซึ่งความคิดของตนได้อย่างทั่วถึง ผู้รับการถ่ายทอดจะต้องได้เรียนรู้โดยเน้นการคิดและการลงมือทำด้วยตนเอง ฝึกทำบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและคล่องแคล่ว เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เพราะเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รมลัทธิ (2551) ที่กล่าวถึงผู้รับการถ่ายทอดว่า ควรต้องมีการปฏิบัติจริงไปพร้อม ๆ กับผู้ถ่ายทอดในขณะทำงาน เช่น ขณะที่ผู้ถ่ายทอดเริ่มทำฐานของโครงสร้างเครื่องสีกการะลันนาก็บอกให้ผู้รับการถ่ายทอดเริ่มทำฐานของโครงสร้างไปพร้อม ๆ กัน โดยผู้รับการถ่ายทอดสังเกตทุก ๆ ขั้นตอน เป็นการช่วยให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถจดจำแต่ละขั้นตอนได้ดี

2.3 บทบาทผู้ถ่ายทอด ผู้ถ่ายทอดมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทุกวิถี จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ กิจกรรม ตลอดจนเตรียมรับมือกับปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์ส (1969) ในการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำงาน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้แนะนำให้ คำปรึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับทิตนา แชมมณี (2547) ที่กล่าวว่า ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและพยายามกระตุ้นให้เกิดความแตกต่างทางความคิด สมาชิกทุกคนต้องช่วยเหลือกันให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ครูมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือรวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้และการทำงานร่วมกัน

2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี มีความพร้อมทั้งด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียนรู้และทำกิจกรรม เตรียมสถานการณ์ที่หลากหลายเพื่อการฝึกให้เกิดทักษะ ครูผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศในชั้นเรียนไม่ทำให้นักเรียนเครียด รู้สึกหวาดกลัว หากแต่ต้องเป็นบรรยากาศที่สนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนได้พูดอธิบาย และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่กล่าวว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีความสำคัญมาก ครูผู้สอน ต้องจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งเป็นบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า มีประสิทธิภาพ 80.08/89.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นั้นอาจเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้

3.1 รูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานซอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้คำนึงถึงบริบททางสังคม ความสนใจของผู้รับการถ่ายทอด และผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้

ผ่านการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ ทำให้รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้โดยขั้นตอนการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีลำดับกิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีลักษณะเฉพาะที่ต้องการพัฒนาในแต่ละขั้นเด่นชัด เมื่อนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการทำปานชอย จึงทำให้รูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับพรชัย พิทักษ์พรชัย(2557) และนิยม กิมานุวัฒน์ (2559) ที่พบว่าพัฒนาประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนแล้วได้ผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้

1) จากผลการวิจัยการพัฒนาแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ศักยภาพด้านการทำปานชอยสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ ดังนั้นองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น และ สถานศึกษา ควรใช้รูปแบบดังกล่าวเพื่อพัฒนาและต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมอื่นที่มีปายชอยเป็นองค์ประกอบต่อไป เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) จากผลการประเมินประสิทธิภาพของแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังนั้นควรนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง

3) จากผลการประเมินรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า มีความสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การนำรูปแบบไปใช้ควรนำไปให้ครบองค์ประกอบ จะทำให้กระบวนการมีประสิทธิภาพมากขึ้นและบรรลุเป้าหมาย

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากรูปแบบการถ่ายทอดอาชีพทำปานชอยในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในครั้งนี้เป็นการเน้นไปที่ทักษะการทำปานชอยแบบพื้นฐานเป็นหลัก จึงควรมีการพัฒนาแบบให้เน้นไปที่ทักษะที่มีความยากขึ้น และหลากหลายขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์หรือการออกแบบลวดลายสมัยใหม่ควบคู่กันไป